

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Vsebina: 16. Vsem čč. gg. duhovnikom. — 17. Praktične opazke o pripravi za prvo sv. obhajilo. — 18. Odredba glede cerkvenih stavb in cerkvene notranjščine. — 19. O kolkovanju matičnih izpiskov za železničarje. — 20. Pozakonjevanje otrok. — 21. O pokojnici župnih upraviteljev. — 22. Poizvedbe glede opuščeni pokopališč in nagrobnih spomenikov. — 23. Slovstvo. — 24. Bogoslovci sprejeti v 1. letnik kn. šk. bogoslovnega semenišča l. 1906/7. — 25. Konkurni razpis. — 26. Škofijska kronika.

Št. II.

1907.

16.

Vsem čč. gg. duhovnikom.

Vsem gospodom duhovnikom prisrčen in odkrito-srčen pozdrav v Gospodu našem Jezusu Kristusu. — Želim tudi letos na tem mestu vsem nekoliko izpregovoriti, da se učvrstimo v složnem delovanju za Boga, za cerkev, za ljudstvo. Saj bo složno in požrtvovalno delo zmeraj bolj potrebno, ako hočemo od cerkve in od ljudstva odbiti presilne navale protikrščanskih moči.

I. Iz Rima

Vsaka štiri leta moram poročati v Rimu o vseobčnem stanju Cerkve v ljubljanski škofiji. Tako sem tudi storil v januarju l. 1906. V tem poročilu sem točno opisal trud in napor vseh Vas, ki delujete med ljudstvom in za ljudstvo. V dopisu z dne 19. avgusta 1906 sem prejel jako ugoden in laskav odgovor od kongregacije zvane „Congregatio Concilii.“ Gotovo Vas bo vse veselilo, kako se je kongregacija izrazila o našem delovanju.

„Confecta ad unguem de Labacensi dioecesi relatio multa afferebat, quae Emmis Patribus . . . haud poterant non gratissima accidere . . . Huc dioecesana Synodus pertinet, eo cum fructu gaudioque celebrata, ut de altera proxime habenda iam cogites; perampla domus extructa Seminario minori, optima cleri institutio per opportunissimos coetus de sacra theologia, de morum disciplina, de ritibus, de vita sociali, quibus quaestionibus frequenter agitatis et mens acuitur et concordia fovetur.“

„Illud etiam valde recreat, eundem clerum Tibi plane obsequentem strenue se gerere, coniunctaque opera cum catholicis viris pias fovere sodalitates, coetibus variis praecipue agrorum opificumque praesse; diariis aliisque saluberrimis scriptis edendis de-

precari pericula, quibus ob illuviem pravaram lectionum obnoxius est populus.“

„Qu re mirum non est, quod tam felici conspiratione publici mores cotidie honestiores fiant et religionis amor vigeat iugiter habens unde alatur et crescat.“

Iz teh besedi vidite, da se naše delovanje, tudi politiško, socialno in leposlovno, odobruje in z izredno lepimi besedami povišuje.

H koncu kongregacija še doda: „Id genus regiminis Sacer Ordo dum probat . . . , tuae curae commendat, ut unoquoque triennio singulos e clero ad sacrum aliquem recessum advocet, ubi piis exercitationibus vacet.“ Da morem tej zapovedi zadostiti, zato sem določil, da se koncem vsakega leta v Škofijskem Listu ponatisnejo imena vseh tistih gospodov, ki so tekom leta opravili duhovne vaje. No, ta nalog za nas ni prav nič novega, saj je naša sinoda isto zapovedala (Synodus str. 139. h.)

2. Na Dunaju.

Meseca oktobra smo imeli vsi avstrijski škofje skupna posvetovanja na Dunaju. Marsikaj važnega smo ukrenili o šoli, o razporoki, o mednarodnem ženitbenem pravu, o katoliškem tisku, o solnograškem vseučilišču, o spekulativni dogmatiki, o semeniščih, o pomoči za sv. Očeta, o združevanju duhovnikov. Poslali smo udanostno adreso sv. Očetu, sestavili pastirski list vsem vernikom in vsem duhovnikom naših škofij in pa izjavo priznanja preganjanim junaškim škofom francoskim.

Od vseh obravnjav naj samo dve omenim. Pri-tožili smo se skupno na ministrstvo za uk in bogo-

častje zoper novi šolski in učni red in zahtevali, da se v izvršitvenih določilih odstrani vse, kar je za cerkev in duhovnike nesprejemljivo. Kakor se čuje, je ministrstvo želje škofov uvaževalo.

Razgovor je bil o raznih društvih, katera duhovniki med seboj snujejo. Škofje niso zoper medsebojna združevanja duhovnikov, dokler se gibljejo v postavnih mejah in so v duhu božjega ustrojstva cerkve. Vsi žele, da se duhovniki shajajo na razne dobre, urejene konference, kjer naj vlada popolna prostost, da duhovniki lahko povedo vse, kar jih teži: predsedniki konferenc naj ne ovirajo proste besede in pritožbe, dokler je v mejah spodobnosti, pa tudi škofje hočejo mogoče pritožbe radi uvaževati in jim od pomoči, v kolikor slabe človeške moči dopuste; neopravičene in neutemeljene pritožbe pa, ki temelje na razžaljenem samoljubju in na nepoznanju raznih okoliščin, hočejo škofje mirno in stvarno zavriniti ter dati potrebna pojasnila.

Le takega združevanja škofje ne morejo dopustiti, kakoršno je na Češkem in Moravskem, ki ustrojstvo cerkve naravnost razdira. Ta društva v svojih listih veljavo škofov naravnost pobijajo; ako se v korist duhovnikov kaj doseže, sebi pripisujejo, ako kaj izpodleti, škofom očitajo; škofom tudi kar naravnost z najhujšim odporom prete, ako se ne bi ravnali po njihovih zahtevah; načelnik se je menda bahal, da je on primas Češke, ne pa praški kardinal; odločno pobijajo celibat, zaničujejo češčenje presv. Srca Jezusovega, popolnoma napačne nazore imajo o človeški prostosti in o milosti božji; tudi redovniško življenje se grdi.

Sami izprevidite, da takih društev škofje ne morejo odobravati, ampak jih morajo prepovedovati. Najboljši duhovniki so iz teh radikalnih društev že izstopili. Prepovedali so škofje tudi dotični češki list, ki je sicer prenehal izhajati, toda škofom se z novim uporom preti.

Na te okoliščine se ozirajo nekateri odstavki našega skupnega lista do duhovnov (Škof. list I. 1906, str. 107—109). V prvem delu se list na te struje ozira, kjer se piše »serpit satis late summa quaedam errorum . . . circa doctrinam et disciplinam ecclesiasticam«, pa se tudi nekaj teh pomot našteva. Mi se jih moramo ogibati, pa tudi hočemo. Hvala Bogu, da sem jaz o priliki, ko sem Vam ta list priobčil, mogel zapisati: »veseli me, ko moram izjaviti, da so nekateri opomini za duhovne ljubljanske škofije za sedaj še brezpomembni, ker dotičnega cerkvenega gibanja med nami še ni.« Hvala za ta preveseli pojav gre prizvrstnim našim bogoslovskim profesorjem, ki so pregloboko teološko in ascetično izobraženi, da bi jih take čudne moderne struje mogle premamiti.

Govorilo se je tudi o »Korrespondenzblattu« in se je na temelju člankov in dopisov zadnjih treh let reklo, da ima list mnogo izvrstnih in podučnih člankov, da je le sem ter tja nekoliko na herezijo nagibal, da ima posebno na ovoju jako žaljive, brezobzirne, pogostokrat tudi naravnost neresnične opazke zoper vse, ki stoje na čelu cerkvene hierarhije. Vem, da se ta list pri nas mnogo čita in sem ter tja opazim, da se je kak duhoven tega nasprotnega duha nekoliko že navzel. Zato sem zgoraj omenjeni veseli izjavi dodal: »vendar semtertja opažam, da bi se moglo — namreč ono gibanje — začeti tudi pri nas, česar nas Bog obvaruj!« (ibid. str. 110).

3. Odpor ljudstva.

Kolikor morem opazovati, je naše ljudstvo globoko verno, ljubi Gospoda Jezusa in Njegovo cerkev, pa zato tudi duhovnike sploh spoštuje in gori za one, ki so dobri in po močeh skrbe za njegovo večno, pa tudi časno srečo.

Vkljub temu se mi pa vendar le zdi, da se duh upornosti in kljubovalnosti razširja in v srcih izbija na površino. To se vidi posebno onda, ko človek ne more ustreči kakim njihovim posebnim željam. Dogodi se, da žele, naj se jim ta ali oni gospod pošlje ali pusti za župnika ali kaplana. Ne vedo, da škof v tem oziru ni prost, ampak ga vežejo postave cerkvene, katerih se mora držati, da nobenemu duhovnu ne stori krivice, vsaj vedoma ne. Škof ljudi poduči, toda ljudje ne odnehajo, z mnogobrojnimi deputacijami ga mučijo in silijo. Kar je pri tem najbolj žalostno, je pa to, da poudarjajo ljudsko voljo, ki se mora zgoditi. Ne razumejo, da se ljudska volja sme le onda izvršiti, ako ni krivična, ako človeka ne sili na greh in ako predstojnik, uvaživši vse okoliščine, spozna, da je v tem slučaju zares pametna. Ne, to jim ne gre v glavo in le trdijo, da škof lahko stori, ako le hoče.

Od kod to pride? Seve, vir temu je človeška samo- in svojevoljnost; toda, kaj pripomore, da se ta svojevoljnost razvije v tak odpor, da hoče zmagati, ne meneč se za to, da se s tem žali pravica in dela krivica, da se torej tudi proti Bogu greši? To je prenevarna stran naše javne vzgoje v ustavnem življenju.

Zares, ustava ima svojo zamamljivo stran: po zastopnikih ljudstvo sodeluje pri snovanju novih postav, ki so za splošno dobro vseh slojev v državi potrebne. Toda pri tem se zmanjšuje veljavnost volje vladarjeve, razvija in jača se pa svojevoljnost državljanov, ki nazadnje tako naraste, da hoče vse premagati, nikakor pa ne odjenjati.

To je ena slaba stran našega ustavnega življenja. Je pa še druga njena slaba in nevarna stran.

Volje posameznikov se ne vjemajo, navadno so si protivne, ker so si protivni njihovi interesi; stranke nastanejo, vsaka hoče svojo voljo v postavi izraziti, da doseže svoj interes; iz tega nastanejo silne in težke borbe med strankami; razne strasti stranke še bolj razdražijo, protivnost raste, izleže se sovraštvo, ki se zanese po občinah, po vaseh, po hišah, zanese med razne stanove in poklice. Taka borba, ki pretresa temelje držav, je v ustavi neizogibna. Omejila in vsaj nekoliko v pravih mejah se bo obdržala le tam, kjer je še živa vera v ljudstvu in v njegovih zastopnikih, ki vedo, da so dolžni skrbeti za splošni blagor, da so dolžni koristiti raznih stanov in narodov kolikor mogoče spraviti v ravnotežje in da bodo za svoje delovanje morali pred Bogom račun dati.

Ravno ta okolnost ustavnega življenja, da se svojevoljnost silno in čezmerno jača, veljavnost pa in ugled oblasti zmanjšuje, omejuje tudi cerkveno vladanje. Ljudstvo hoče, da se mu volja izpolni! Kadar je nisem mogel izpolniti, se je dogodilo, da sem čul glas: si bomo pa drugo cerkev izvolili, bomo pa k socialnim demokratom pristopili!

Na te razmere morate paziti tudi duhovni pastirji. Nagon do oblastnosti premagujte z molitvijo in zatajevanjem, bodite previdni v besedah, da nikoga ne odbijate in ne žalite; proučavajte vse potrebe ljudske, mirno jih presojujte, da s svojim umom in znanjem, s svojim mirom in nesebičnim teženjem obvarujete oni ugled, ono veljavnost, ki je potrebna, da ljudstvo ohranite v pokorščini do Boga in do cerkve. V borbah ne naglašajte nikdar svoje osebnosti, češ: ti si proti meni, ti si proti moji stranki; ampak naglašujte vedno in zmeraj načela, posebno verska načela.

4. Splošna in enaka volilna pravica.

Teh borb ne bo konec v času splošne in enake volilne pravice; ampak utegnile bi se še povečati.

Res, splošna in enaka volilna pravica se je po pravici zahtevala; saj je tako po ustavi edino dosledno; vse drugo je polovičarsko, ki nikoli dolgo ne traja; saj imajo ideje svoje posledice v misli in v življenju in te se morajo razviti, morajo na dan. Ustavno načelo pa je, da ljudstvo sodeluje pri postavljanju in sicer navadno po svojih prosto izbranih zastopnikih. Ljudstvo smo pa vsi, kateremukoli stanu pripadamo. Organiziranih in privilegiranih stanov ustava ne pozna: saj je ravno onda vpeljana od države, ko so se organizirani stanovi razbili. Zato je pa edino dosledno, da imajo vsi polnoletni možje enako volilno pravico. Samoposebi tudi ženska ne bi bila izključena: vendar pa ima žena zopet dolžnosti in odnošaje, da se zdi bolj primerno in za domače in

javno življenje bolj koristno, če se žena v te javne in strastne ustavne borbe ne vmešava.

Do sedaj se po naši ustavi ustavne pravice niso dale vsem, nekateri stanovi so imeli veliko prednost, nižji stanovi so se postavno zastavljali; za splošno dobro se ni skrbelo, manjši trgovci in obrtniki so propadli, kmet in delavec sta osiromašila, kapitalizem kruto gospodari: od tod pogubna socialna demokracija, ki je toliko laglje naraščala, kolikor bolj se je v javnem življenju izpodbijala vera in izpodkopavala nrvnost.

Upati je, da se po splošni in enaki volilni pravici temu odpomore. Saj moremo pričakovati, da se bodo izbrali možje, ki imajo srce za ljudstvo in bodo, ker od ljudstva izbrani, res skrbeli za njegove koristi in bodo izkušali nasprotne si koristi raznih stanov izravnati; pričakovati moremo, da bo krščansko ljudstvo volilo krščanske možje, ki bodo torej zavedajočise svoje odgovornosti pred Bogom, v postavodajavstvu tako postopali, da zoper Boga in njegove zapovedi, zoper Kristusa in njegovo cerkev, zoper vero in nrvnost ne bodo nikoli grešili.

Ako se to zgodi, je izgubila socialna demokracija svojo privlačno moč, pridobila pa jo je krščansko socialna struja, ki bode morda vendarle skoraj nepremagljivo prodiranje socialne demokracije zaustavila, zavrnila in nadvladala. In zdi se, da v prihodnosti se bosta na življenje in smrt vojskovali le dve stranki: socialno demokratska in krščansko socialna in v teh strankah dvojno svetovno naziranje, namreč ateistično in krščansko. Vidite, to je bodočnost, to je njen pomen, to pa tudi pomen volitev v prihodnosti.

Iz tega se pa tudi lahko presodi, da bodo v prihodnosti ustavne in volilne borbe še bolj hude, še bolj strastne in še bolj besne, kakor do sedaj. Kako težke, imenitne in osodepolne naloge čakajo v prihodnosti nas duhovne!

Kaj pa, ako brezbožna socialna demokracija dobi večino v parlamentu. Ravno nemogoče ni. Zakaj ne? Ugled in veljavnost državnih in cerkvenih oblasti je neznaten, ali popolnoma uničen, vera izpodkopana, nrvnost izkvarjena, ljudstvo po časopisih in knjigah in društvih od Boga, od cerkve odtrgano; samovoljnost pa nad vse postavljena: to pa je naravnost pot v socialno demokracijo. In ker je vsa ta pokvarjenost vsega ljudskega življenja že globoko posegla in se na široko razlila, bi ne bilo ravno nemogoče, da verni, krščanski sloji podležejo. Kaj potem? Po dosedanem potu bi v socialno demokracijo gotovo prišli, ako bi se ta propad vsled splošne in enake volilne pravice še hitreje približal: tem bolje; poprej namreč nastane jaka reakcija, ki socialno-demokratskega nasilstva ne bi mogla prenašati, poprej

bi se zaspana krščanska ljudstva predramila, socialno demokracijo strla in na bolj primernem temelju bi se nove države zasnovale.¹⁾

5. Združevanje.

Se bolj kakor do sedaj se bode v prihodnjih borbah šlo za ljudstvo: Kdo si ga osvoji in pri sebi prihrani?

Kaj ne, kako so ljudje včasih nestalni, omahljivi, nezanesljivi! Kako hitro se odvrnejo od krščanskega pravca na nasprotno stran! Naj se med ljudi naseli le en zgovoren nasprotnik, hitro se mu celo krdelo pridruži; naj se duhoven ali krščanski mož le nekoliko zameri, ko se množica v najbolj važnih trenutkih, ko se gre za časnost in večnost, od njega obrne in pridruži nasprotni strani. Od kod ta prežalostni pojav? Vzrok temu je nerazumevanje položaja, katero nasprotnik ume izrabiti in pa človeška strast, katero nasprotnik ume raznetiti.

Mi se moramo torej prizadevati, da se ljudstvo izobrazí, seznaní s položajem, razvidí politična, socialna in cerkvena vprašanja; pa tudi za to se moramo prizadevati, da ljudstvo krščansko, pošteno, trezno in varčno živi.

To bomo dosegli z neumornim delom v cerkvi in izpovednici, na prižnici in zunaj cerkve po raznih društvih, naj bodo že strogo cerkvena: Marijina kongregacija, bratovščina sv. Družine, tretji red ali pa bolj posvetna: izobraževalna in bralna društva, kjer so na razpolago dobri časniki, dobre knjige, kjer se vodijo razgovori o svetovnih in domačih dogodkih, kjer se mladeniči uče govoriti, deklamovati, knjigovodstva, občinske uprave in drugih potrebnih stvari in kjer se mladini tudi kaka poštena zabava dá, kakor igra, šah, kegljanje itd. (Synodus str. 27. 28.)

Zraven ne smemo pozabiti gospodarskih društev v gmotni blagor ljudstva. (Synodus str. 90. 179.) Naj se mladeniči in možje odvadijo posedati po krčmah, naj se odvadijo nezmernosti, naj se nagibajo na popolno odpoved vsaki alkoholni pijači in vsaj žganju, posebno špiritu! (Synodus str. 85—88.) To je podlaga za čednostno, za čisto življenje, pot, da se odpravi ponočevanje, grdo popevanje, da se srca store sprejemljiva za molitev, za besedo božjo, za večkratni sprejem sv. zakramentov, za strah pred smrtnim grehom.

Šele sedaj bode naše ljudstvo stanovitno in zanesljivo, naj pride karkoli. Kriv prorok ga ne bo koj zapeljal, njegove besede ne bodo našle tako lahko odmeva v srcu, ker bodo ljudje podučeni in bolj čed-

nostni, ne tako nevedni in strastni. Pa tudi človek sam sebi prepuščen, kmalu pogum izgubi, toda kot ud živahnega, pogumnega društva ne omaga, ne opeša, v društvu se zopet zave, spodbudi, oživi.

Kaj ne, težko, naporno delovanje, to prekaša fizične naše moči! Res je, da časi od nas zahtevajo nekako nadčloveško delovanje. Tega se zavedajmo in onda storimo, kar moremo. Le mirovati ne, le samo doma ne tičati! Ali hočemo ljudstvo drugim prepuštití, ki ga napolnjujejo s svojimi nazori, speljujejo na svojo stran in polagoma popolnoma odtrgajo cerkvi in krščanskemu življenju?

Je nekoliko krajev, kjer so bili gospodje preveč zaupni; prišel je sovražnik in je na tihem posejal ljuliko med pšenico: ustanovil je svoje društvo, delavsko ali bralno, ali pevsko društvo, napolnil ga s svojim duhom in posledice so težke! Prišel je naš kolporter v neki župniji v hišo: tam najde kup mladeničev in deklet pri pijači, ti se mu posmehujejo in pravijo: »farških stvari mi ne maramo!« na mnogih krajih je našel jako slabih knjig, ki jih je zlobni kolporter po hišah raznesel; v drugi župniji je izvrsten župnik, neumoren delavec v cerkvi; ni pa pazil po fari in zaneslo se mu je po vaseh mnogo slabih časopisov, mnogo napačnih nazorov! Tako se slab duh razširja in krščanska misel izgublja od svoje posestvi.

In ali se nasprotniki ne izpodbujajo, da vjamejo v svoje mreže mladino, mladeniče in deklice, ki izstopijo iz šole? Ali se ne trudijo za knjižnice, za razne shode, zabave in govore! Ali naj mi ljudstvo njim prepustimo? Osvojili si ga bodo, ako se mi čvrsto ne ganemo.

6. Vzgoja.

Ne zamerite mi, dragi sobratje, ako vedno in vedno govorim o vzgoji. O tem govori sistematično titulus II. naše sinode: de principiis educationis, de prima educatione domestica, de ulteriore educatione in schola, de educatione schola absoluta, de cura pro nupturientibus. O tem sem zopet pisal v Škofijskem Listu leta 1904 (str. 1. 2.) in leta 1905 (str. 5. 6.). O vzgoji mater sem podal še poseben načrt, da bi matere tekom let čule vse glavne nauke, potrebne za uspešno vzgojo (Škof. List I. 1904, str. 57—63).

Danes vse te razprave ponovim in nujno prosim prav vse gospode, da bi se prizadevali v smislu in duhu teh navodil postopati v šoli in zunaj, pri otrocih, pri odrasli mladini in pri materah. Ako se o tem razgovarjate v privatnem in prijateljskem občevanju, si bote pridobili nekak pregled vzgojne poti in načel, kako postopati z materami, kako z mladino, možko ali žensko, kako z mladino razne starosti, kako ozir

¹⁾ Misli sub 3. in 4. sem razvijal v kratkem govoru v gosposki zbornici dne 21. decembra 1906.

raznih lokalnih težav in ovir. Vzgoja bo sistematična, vzgajalo se bode po vseh župnijah: brez sadu ne bo. Pomisliti pa moramo, da posejano seme raste počasi, da se uspehi vidijo šele po več letih trudapolnega dela, da, marsikdo od nas ga ne bo čakal, čakali ga bodo zanamci.

Negovanje ljubezni do Device Marije in do presvetega Srca Jezusovega zopet posebno priporočam. Smem li opozoriti na željo, izraženo pri sinodi, naj bi se otroci po prvi spovedi vpisali v kako bratovščino prečiste Device Marije (Synodus str. 17. d.), po prvem sv. obhajilu pa v apostolstvo molitve (ibid. str. 19. e)? Tudi opozorim na navodilo sinode »de variis piis exercitiis ad educationem aptis« (ibid. str. 20—22), kjer se priporoča sploh negovati v mladih srcih ljubezen do cerkve, do papeža (molitev zanj!), škofa in duhovnov, ljubezen do presv. Rešnjega Telesa, do presvetega Srca Jezusovega (molitvica: »o presladko Srce Jezusovo!) in prečiste Device Marije.

Saj se borba dandanes suče ravno okoli osebe Jezusove in okoli cerkvene hierarhije: na teh dveh stebrih sloni sv. cerkev, spodbiti ju hočejo in cerkev pade, pade pa tudi vera sploh. Se vé, cerkev in vera se ne bo izgubila sploh iz sveta, pač pa se more izpodriniti iz posameznih dežel, iz posameznih narodov. Obvarujmo naš narod te nesreče! Zato je pa prvo sredstvo dobra vzgoja od prvih nog, ki mladino vtrjuje ravno v točkah, ki se najbolj napadajo in ki mladino varuje greha, jo uči premagovati strasti, jo nagiba hoditi po poti čednosti, pa naj se za to še toliko premagovanja in zatajevanja potrebuje.

To je pa tudi vzrok, da me zavodi sv. Stanislava zares vesele in lahko pozabim vse skrbi in bridkosti, ki sem jih zaradi njih imel. Lepa je hiša; toda kaj bi nam koristila hiša in vsa njena moderna oprava, ko se ne bi dosegal zaželjeni namen. In hvala Bogu! namen se bo dosegel. V šolah podučujejo gg. profesorji vestno, metodično, vzgojno in jako zanimivo. Deželni šolski nadzornik se je po natančnem nadzorovanju o delu v šoli pohvalno izrazil in dobili smo pravico javnosti tudi za drugi razred. Pa tudi vzgaja se sistematično. Proučujejo se vzgojne knjige, spisane na temelju izkušenj, proučujejo se mladeniči, da se more po njihovi individualnosti z njimi postopati; — mnogo se moli in očividno je blagoslov božji. Velika večina je že lani, ko je bilo šele prvo leto, ko so bili torej novinci učitelji, vzgojitelji in dijaki, prav mnogo pridobila v znanstvenem in vzgojnem oziru; le malemu številu vzgojno prizadevanje ni kaj koristilo; samo eden je odšel iz zavoda slabši, kakor pa je vanj prišel. Letos je pa že koj početek mnogo boljši. Učenci so v zavodu radi, predstojnikom zaupajo in jih spoštujejo.

Veselilo bo vse gospode, ako povem, da je gimnazija slovenska, toda tako urejena, da se bodo dijaki nam nujno potrebnega nemškega jezika prav dobro naučili, da ga bodo po dovršeni gimnaziji zmožni v besedi in pismu. Zato smo sklenili, da se razen nemškega jezika tudi prirodoslovje in zgodovina poučujeta na višji gimnaziji v nemškem jeziku vse drugo v slovenskem. Za prihodnje šolsko leto, ko se otvori tretji razred, smo poskrbeli za grško slovnico v slovenskem jeziku. Sestavil jo je izvrstni jezikoslovec prof. dr. Tominšek. O njegovi slovenski latinski slovnici se mi je v ministrstvu zatrdilo, da je to sploh najboljša slovnica, pa žele, naj učeni profesor po isti metodi sestavi še latinsko slovnico v nemškem jeziku. Upamo, da bo ravno tako izvrstna tudi slovensko-grška, za katero smo gospoda naprosili in je v rokopisu že dovršena. Izdal jo bo zavod sv. Stanislava.

Pri tej priliki stoteri »Bog plačaj!« Vam gospodom in tudi darežljivim vernikom za vse prispevke na korist zavodov, ki so, kakor vidite, jako dobro naloženi in bodo donašali stoterih obresti na občno korist vsega ljudstva. Vsako prvo soboto v mesecu darujem sv. mašo za dobrotnike.

7. Raznoterosti.

Pri cerkvenih vizitacijah sem v mnogih župnijah opazil, da verniki pri molitvah v cerkvi prav lepo, glasno, enakomerno in razumljivo odgovarjajo. Dotični gospodje so to dosegli s pomočjo šolske mladine in Marijinih kongregacij. Le te so najpoprej naučili, kako naj se lepo, glasno, skupno, kakor v koru moli. Tako se je vpeljalo pri češčenju presv. Rešnjega Telesa, potem pri popoldanski službi božji, pa tudi pri drugih javnih molitvah. O, ko bi se tako vpeljalo po vseh župnijah v škofiji! Ali bi ne bilo mogoče?

No, potrebno pa je, da tudi gospodje duhovniki opravljajo prav javne molitve, ki so jim skupne z ljudstvom. To velja za molitve po sv. maši, na prižnici, pri popoldanski službi božji, pri pogrebih in drugih prilikah. Spodobi se slovesen glas, izgovarja naj se prav točno in jasno vsak zlog, vsaka beseda, tudi konec besedi naj se sliši, naj se beseda od besede odloči; ako moliš z vsakdanjim glasom, kakor da si sam, ako ne paziš na točno in polno izgovarjanje, ako besedo z besedo vežeš, ljudje besedi ne razumejo, prava molitev to ni, ampak le nekako zasebno čitanje.

Tudi latinske molitve pri sv. maši, ali pri psalmih v mrtvaških in drugih opravilih opravljajmo nekako resno, prav dostojno in ako molimo skupaj izgovarjajmo vsi vsak zlog v istem glasu in istem

času. V neki razpravi pri sestanku »Sodalitatis« čitam grajo, da marsikateri duhovni kar se dá hitro molijo psalem »Judica« o pričetku sv. maše. Isto ve-
lja, kadar se poje »oratio«, »epistola«, »evangelij«. Naj bi se pelo slovesno, izgovoril v petju vsak zlog, pazilo na vejice, nadpičja in točke! In kako se včasih moli Gloria ali Credo! In ravno te molitve, ki jih molimo prav pogostokrat, morda vsak dan, se jezik lahko privadi, da je skoraj nemogoče moliti jih primerno počasi, razločno, spodobno. O pazimo drug na družega! — Ne zamerite mi teh, morda ne ravno popolnoma brezpotrebni opazek!

Še eno važno stvar sem skoraj pozabil. Ali gospodje pazite povsod dovolj na mašno vino, da je res vinum de vite. Čital sem razpravo o petijotu in sploh o proizvodnji umetnega vina v nekem elaboratu za shod »Sodalitatis« v Vipavi. Že poprej sem sumničil vsako vino, dobljeno iz krčem; sedaj se ga kar naravnost bojim in bi najrajše strogo prepovedal za sv. mašo kupovati vino iz krčem. Kaj pomaga, ako je dotični gostilničar pošten mož? Prav lahko je on sam ogoljufan. Tudi ne zadostuje kupiti vino od duhovnega sobrata, ki vino kupuje in dalje prodaja: kdo ti jamči, da pri kupčiji ni on ogoljufan? Petijota in fabriciranega vina je preveč povsod tudi po deželi. In vendar moramo za sv. maše popolnoma sigurni biti. Bomo pa to le onda, ako kupimo vino od duhovna, ki ima sam trto in sam vino iz grozdja stiska in delo nadzira. Upam, da imamo takih duhovnikov po Dolenjskem in Belokranjskem: v Vipavi nam je za tako pravo vino de vite porok gospod dekan.

Pa tudi za hostije ni vsaka moka zanesljiva. Vselej se ustrašim, ako se mi reče: hostije peče cerkvenik in moko kupuje v bližnjem trgu, v bližnjem mestu od trgovca. Morda sem preveč plašljiv! Ali izučil sem se v Bosni, ko sem bil ravnatelj stolne cerkve v Sarajevu. Izkušal sem moke, pa sem jih dobil čudno zmešane. Kupoval sem jo potem od sester usmiljenk v Zagrebu, ki imajo svojo pšenico in svoj mlin. Prosim, pazite vestno, ker smo za vrednost in veljavnost sv. maš odgovorni, pa tudi za sv. obhajila vernikov, ki bi bili strašno goljufani, ako sv. hostije ne bi bile posvečene, torej ne svete.

Voditeljem Marijinih družb priporočam razen lepega in dobro urejevanega »Bogoljuba« zopet nemški mesečni list: »Unter der Fahne Mariens«. Sodal. Korrespondenz (Administration Wien, Dominikanerbastei 4, K 2-60), kjer je mnogo pripravnega gradiva za voditelje same in pa tudi uporabnega za kratke govore pri shodih, da bodo bolj zanimivi. Prišla mi je v roke knjiga: »Die Schule Mariens«. kleine Lesungen für Marianische Kongregationen.

Von P. Heinrich Opitz S. J., Wien, 1906.« Ta knjižica ima 50 jako lepih razprav, prirejenih za Marijine kongregacije. Razpravice so jako praktične, lahko razumljive in čednost prav ljubko pokažejo.

Za naše duhovniško življenje je nujno potrebno, da opravimo vsak dan vsaj kratko premišljevanje in kaj malega iz kake dobre ascetične knjige čitamo. Dobra je knjiga »Lohmann. Betrachtungen für Priester«, katere ste gospodje že iz seminšča navajeni. Prav kratka, jedrnata in lahka premišljevanja ima knjiga: »Peter Toussaint, ehemaliger Missionär, Betrachtungen für Priester auf alle Tage des Jahres« dva zvezka. Ta knjiga utegne dobro služiti onim gospodom, ki imajo malo časa; ali pa tudi v zameno z Lohmannovo knjigo, ker ima razmišljevanja po redu duhovnih vaj, dočim jih ima Lohmann po redu življenja Gospodovega. — Za čitanje pa priporočam zopet bolj lahko pisano knjigo »Scaramelli, die christliche Vollkommenheit« in jako jedrnato, toda bolj težko pisano knjigo: »Bürger, christliche Vollkommenheit«.

Opozorim na mesečnik »Duhovni Pastir«, ki prinaša razprave za pouk mater po priporočenem načrtu in razne poučne govore, uporabne pri naših izobraževalnih družtvih.

Kaj pa za otroke? Ali se kaj priporočata in širita naša mladinska lista Angelček in Vrtec? Urejena sta v najboljšem duhu in imata mnogo dobre vzgojne vsebine in sta za otroke jako primerna. Dalje priporočam »Detoljuba«, ki podaja staršem in vzgojiteljem mnogo lepega gradiva.

8. Sklep.

Današnji časi so izredno nevarni. Da ne propademo vsi, mora nam pomoč priti od zgoraj. Za to pomoč moramo prisrčno in stanovitno in zaupno moliti; moliti zase in za ljudstvo. Taka molitev je delo usmiljenja, Bogu posebno dopadljivo.

Bog želi ljudem svoje darove podeliti. Toda večkrat čaka na naše prošnje, s katerimi vpijemo k Njemu za pomoč in usmiljenje. Saj je iz zgodovine znano, kaj premore molitev, ki kot neka skrivnostna moč troedinega Boga nagne, da, nekako prisili, da zaustavi svojo pravično jezo, da izkaže usmiljenje grešnikom in s svojo močjo pomaga onim, ki trpe.

Po zgledu našega Zveličarja, ki je bil poprej na zemlji in je sedaj v nebesih pri Očetu mogočen priprošnjik za ves človeški rod in tesno združeni z Njim pošiljajmo vroče molitve pred prestol Najvišjega za vse potrebe celega sveta, posebno pa za potrebe sv. katoliške cerkve in naše škofije.

Saj tudi sv. apostel Pavel v svojih listih vernikom zatrjuje, kako javi in poroča Bogu njihove

časne in večne zadeve in jih nujno prosi, naj tudi oni prav goreče molijo zanj in za vesoljni svet. Koga ne bi ganile njegove besede, ko piše:¹⁾ »Testis enim mihi est Deus, cui servio . . ., quod sine intermissione memoriam vestri facio«. In dalje zopet na drugem mestu:²⁾ »Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi . . ., ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari per Spiritum eius in interiorem hominem, Christum habitare in cordibus vestris: in caritate radicati et fundati.« Pa tudi zase prosi pomoči in molitve:³⁾ »Obsecro vos, fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum et per charitatem Sancti Spiritus, ut adiuvetis me in orationibus vestris apud Deum, ut liberer ab infidelibus . . .«. Zahteva, naj bodo kristjanje priprošnjiki za ves svet⁴⁾ »Obsecro igitur pri-

mum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et pro omnibus, qui in sublimitate sunt ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate; hoc enim bonum est et acceptum coram Salvatore nostre Deo.«

Sklenem. Spomnimo se prizora po preobrazbi Kristusa na gori. Pripeljali so k učencem obsednega; učenci poizkušajo izgnati hudiča, toda ne morejo ga. Zakaj ne? Kristus jim pove:¹⁾ »Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione et jejunio«. In sedaj? Duh sveta je prevzel in hoče prevladati krščansko družbo! Od kod pomoč? S Kristusom trdim: »Hoc genus non potest exire nisi in oratione et jejunio«.

V Ljubljani na praznik Imena Jezusovega dne 20. januarja 1907.

† Anton Bonaventura,
knezoškof.

¹⁾ Rom. 1, 9.

²⁾ Eph 3, 14–17.

³⁾ Rom. 15, 30.

⁴⁾ 1. Tim. 2, 1–3.

¹⁾ Marc. 9, 28.

17.

Praktične opazke o pripravi za prvo sv. obhajilo.

Eno najvažnejših, pa tudi najtežavnejših opravil dušnega pastirstva je priprava otrok na prvo sv. obhajilo. (Cf. Synod. § 3., pag. 17.) O tem predmetu se je preteklo leto 1906 obravnavalo na dveh konferencah sodal. Cord. Jesu, namreč na Boh. Bistrici dne 24. julija in pri Sv. Križu pri Kostanjevici dne 28. septembra. Ker se je podpisani obeh udeležil, bo morebiti duhovnim pastirjem ustrezno, ako glavne točke teh obravnav tu priobči in še iz svoje izkušnje katero pridene.

Za otroke na deželi je nekako najprimernejši čas prvega obhajila izpolnjeno deseto leto. Nahajajo se pač bolj nadarjeni in pridni otroci, posebno deklice, ki bi bili sposobni tudi že poprej; ali da razlika ni tolika, je bolje držati se te dobe. Izkušnja tudi uči, da mnogi šoli odrastli otroci pridejo pozneje v okolščine (na tuje, v razne službe, v tovarne), ko skoraj ves katekizem pozabijo in jim le kake molitvice še ostanejo. Da torej vsaj nekaj rešijo, je treba, da so dobro izurjeni v molitvah, kakor se nahajajo na koncu srednjega katekizma. Ko bi se pa katehet moral pred podukom za prvo obhajilo baviti z izpraševanjem teh molitev, bi poduk silno trpel in bi ne dostajalo časa za razlago poglobitnih tvarin o sveti pokori, sveti maši in svetem obhajilu. Zato je treba, da otroci te molitve že (vsaj večinoma) znajo, ko se začne poduk za sveto obhajilo.

Nadalje je delati tudi na to, da se prvo sv. obhajilo nastavi bolj proti koncu šolskega leta, recimo okoli praznika sv. Alojzija, ker je takrat učna tvarina že večinoma vzeta (ali bi vsaj morala biti) in so otroci vsaj v glavnih rečeh že poučeni.

V tem oziru se priporoča sledeče ravnanje:

1. V jeseni, kmalu po začetku šole, naj oznani duhovni pastir s prižnice, da se bodo k pouku za prvo sveto obhajilo sprejeli le otroci, ki so izpolnili deset let, in ki znajo na pamet tiste molitve, ki se molijo vsako nedeljo pred krščanskim naukom v cerkvi in se nahajajo na koncu srednjega katekizma.

2. Pred pustom ali v postu naj skliče duhovni pastir kak četrtek (ko ni navadne šole) najprej dečke, drugi četrtek pa deklice v šolo ali v cerkev in naj jih izpraša predpisane molitve. Ako kaj manjka, naj izpraševanje še ponovi tretji oziroma četrti četrtek. Katerih ni, kateri ne zadoste vsaj v najbolj navadnih molitvah, in posebno, če so še mlajši, naj se odklonijo za to leto, in sicer tako, da še k pripravljavnemu pouku ne smejo hoditi. Kateri pa so dobro prestali to poizkušnjo, se sprejmejo k posebnemu pouku, toda z opombo, da s tem ni rečeno, da bodo gotovo tudi puščeni k sv. obhajilu. In res tudi kaže izkušnja, da marsikateri izmed teh niso sposobni za prvo sv. obhajilo.

S takim ravnanjem je veliko doseženo, posebno staršem nasproti. Če bi se prihajali pritoževati (kar se prerado zgodi, če otrok listka ne dobi), se jim opomni, da je bilo dovolj časa, da naj bi bili poprej bolj pazili na otroke. Pa tudi za otroke same je koristno, ker se čez zimo že bolj pridno uče in lepše obnašajo.

3. Ko ima duhovni pastir izbrano čedo skupaj, je dobro, peljati jih precej in posebej k spovedi, da se potem toliko bolj goreče poprimejo tega pouka in ga stanovitno nadaljujejo.

4. Med tem poukom, ki naj se začne kmalu po Veliki noči naj katehet vsaj vsak teden enkrat, in to po posebni uri, katero ima v četrtek, lahko v šoli, pelje otroke v cerkev, da jih navaja na obiskovanje sv. Rešnjega Telesa in na pravilno obnašanje v cerkvi. Tu naj jim pokaže, kako se jim je vesti pred svetim Rešnjim Telesom, kako poklekovati in počastiti Najsvetejše, kadar prihajajo v cerkev ali kadar odhajajo:

a) Pri vходу v cerkev naj se vsak poškopri z blagoslovljeno vodo ali z njo se pokriža, rekoč: Poškropi me, o Gospod, z hizopom in bom očiščen, operi me in bom bel, kakor sneg! — Potem naj gre počasi in spodbudno po cerkvi, na svoj (če mogoče odkazani navadni) kraj, kjer se pripogne z desnim kolenom do tal, ne da bi se zvijsal s telesom ali priklanjal z glavo, ali se lovil z rokami. Šele ko vstane in na svojem mestu stoji, naj se pobožno pokriža, rekoč: V imenu Očeta, — ali pa: Hvaljeno in češčeno naj vedno bo, presveto Rešnje Telo! — Pri odhajanju iz cerkve pa se mora poprej pokrižati in potem pripogniti. Kadar pa je sv. Rešnje Telo izpostavljeno, je treba poklekniti na obe kolena. Kolikorkrat se gre od ene strani cerkve do druge, postavim od ene spovednice do druge, je treba na sredi poklekniti. Enako če gre kdo v klop ali iz klopi, naj se vselej pri klopi pripogne. Pri skupni božji službi (šolarski maši) naj se priklonijo vsi ob enem:

b) pri obiskovanju sv. Rešnjega Telesa naj molijo: duhovno obhajilo (glej šolski molitvenik), tri božje čednosti, posvetitev presv. Jezusovemu Srcu; potem pri oltarju Matere božje kako znano molitev. n. pr. Spomni se — ali pa: O Gospa moja, o Mati moja!

c) katehet naj pokaže otrokom, kako naj pri obhajilu odpirajo usta in pokladajo jezik, da bodo to vedno pravilno in dostojno storili.

5. Nauk za sveto obhajilo naj sklene katehet, če ne en teden, vsaj tri dni pred sv. obhajilom. Pritožbe otrok in staršev naj si kratko malo prepove. Če se kdo v treh mesecih ni mogel naučiti, se bo v treh dneh še manj. Zadnji trije dnevi naj služijo le

pripravi, ne da bi se otroci mučili in motili z učenjem. Tiste dni naj prihajajo, če le kolikanj mogoče, k sveti maši, naj bero iz molitvene ali druge pobožne knjige, naj skrbno izprašujejo svojo vest. Vsak dan naj molijo en očenaš k presvetemu Jezusovemu Srcu; dolžnosti svoje, posebno šolske, naj opravljajo kar najbolj natančno.

6. Spored prvega sv. obhajila naj se obhaja po sinodalnih določilih kar mogoče slovesno. O tem ni treba dalje razpravljati. Neka opazka pa je tukaj zelo umestna.

Izkušnja namreč uči, da je vtisk prvega sv. obhajila trajen in da pušča za sabo sled za celo prihodnje življenje. O takih svetih trenutkih se gode včasih velike izpremembe v otroškem srcu, ki je takrat vneto in sprejemljivo za vse dobro. Že ta misel, da se je Jezus vsega dal otrokom, jih nekako sili, da nasprotno tudi Njemu kaj dajo. K pravim obljubam napeljevati otroke, bi ne bilo pametno, pač pa jim je priporočati, da naredo kak določen sklep za prihodnjost, ali da sicer prineso kak dar notranjega ali vnanjega zatajevanja!

Tako svetuje sinoda, da naj otroci precej po prvem sv. obhajilu stopijo v bratovščino sv. apostolstva. Drugod zopet jih vpisujejo v bratovščino vednega češčenja. — V župnijah blejskega kota pa so lansko leto (1906) povabili otroke v družbo treznosti in so se res z lastnoročnim podpisom zavezale deklice večinoma za popolno zdržnost od vseh alkoholnih pijač, dečki pa za zdržnost od žganih pijač. To pa le z dovoljenjem njih staršev in ne pod grehom in le za eno leto z opombo, da na obletnico prvega sv. obhajila pridejo ponovit svoj podpis zopet za eno leto, če so tistega mnenja. — Dasi se prvega navdušenja veliko izkadi, nekaj le vendar ostane. In le pri mladini se da v tem oziru kaj doseči; po mladini pa vplivati tudi na odrasle.

7. Po sinodalnih določilih je navajati prvoobhajance na pogosto sveto obhajilo; zato naj se glede na to, da se otroci spuste dve leti ali vsaj eno leto pred koncem vsakdanje šole k prvemu sv. obhajilu, da se jih praktično napeljuje k večkratnemu sv. obhajilu. Kjer je to mogoče, naj opravljajo prvoobhajanci pobožnost šest nedelj k časti sv. Alojziju. Na ta način si najbolj ohranijo gorečnost in hrepenenje do najsvetejšega zakramenta.

Ni pa dobro, vselej otroke le komandirati k sprejemu sv. obhajilu, ampak pusti naj se jim prosto, da včasih tudi sami od sebe pridejo blizu. Sicer pa jih pa ni lahko dobiti za pogosto obhajilo, ko izstopijo iz šole, če se ne vpišejo v Marijino družbo.

Janez Ažman.

Odredbe glede cerkvenih stavb in cerkvene notranjščine.

Škofijski ordinariat je gg. duhovnikom podal že večkrat opomine in navode o skrbi za umetnost v službi cerkve in bogočastje. Naj opozorim na lep navod glede ohranjenja in popraviljanja starih spomenikov cerkvene umetnosti („Laibacher Diözesanblatt“, 1882, str. 61), dalje na objavo dopisa ministrstva za bogočastje in nauk glede nabavljanja cerkvenih umetnin („Laibacher Diözesanblatt“ 1886, str. 63) in na objavo okrožnice c. kr. osrednje komisije za umetnostne in zgodovinske spomenike o novih in starih slikanih oknih („Laibacher Diözesanblatt“ 1896, str. 113).

Splošno so gg. duhovniki radi uvaževali dana navodila, zlasti odkar dobivajo že bogoslovci pouk o cerkveni umetnosti in še posebno, odkar obstoji v Ljubljani Društvo za krščansko umetnost, čegar namen je tudi skrbeti in pomagati, da se v cerkvah napravljajo umetnine v pravem duhu krščanske umetnosti in po liturgičnih pravilih.

Ker se pa vendar še dogajajo slučajji, da se prenovljenja ne izvrše pravilno, ali da tudi nove naprave ne ustrezajo popolnoma liturgičnim predpisom in tudi ne umetniški vrednosti izvršitve, zato opozarja s tem ordinariat iznova na zgoraj naštete objave v „Škofijskem listu“ ter poda hkrati zlasti čč. gg. cerkvenim predstojnikom za nove naprave in za popraviljanje starih cerkvenih umetnin sledeči navod:

I. Stavba nove cerkve.

Kjer se namerava zidati nova cerkev, je treba dobro premisliti na vse zahteve, ki se stavijo na dostojno hišo božjo, čeprav največkrat radi pomanjkanja denarnih sredstev ne bo mogoče postaviti dragocene stavbe. Preden se dá napraviti načrt, je treba z večjim arhitektom natanko dogovoriti vse potrebno glede lege cerkve, velikosti, razdelitve prostora i. t. d. Predvsem je paziti, da se dobi lep odličen presbiterij za veliki oltar, dalje prikladen prostor za prižnico, spovednice, krstni kamen, dosti prostoren kor za orgle in pevce in da je zakristija na solnčni strani. Vse to je treba natančno določiti, preden se dá delati načrt. S tem se ne nameravata omejevati umetnost in spretnost arhitekta, ki ima glede umetne koncepcije popolnoma prosto roko, le da se drži liturgičnih predpisov in praktičnih izkušenj. O vsem tem bo v konkretnih slučajih najglaglje dalo primernih nasvetov škofijstvo. Kako prav je, ako se vse natanko določi, preden se naroči popoln načrt, kaže to, da niso redki slučajji, ko se je moralo za stavbo nove cerkve napraviti več načrtov, ki se pa vendar niso mogli odobriti, stali so pa drag denar.

Po dovršenem dogovoru z arhitektom naj se naroči preprosta, vendar določna skica, katera naj se predloži ordinariatu v odobrenje. Ko je škofijstvo skico odobrilo, oziroma nasvetovalo potrebne premembe, naj se naroči celoten in popoln načrt.

II. Popraviljanje ali prezidavanje starih cerkva.

Pri popraviljanju in prezidavanju starejših cerkva je posebno paziti, da se ne pokvari značaj stavbe, v kolikor je umetniške vrednosti, in da se poprava vendar praktično izvrši.

To je pogostokrat še težje, kakor postaviti novo cerkev. Zato je treba, da tudi za vsako večjo in važnejšo premembo in popravo izreče ordinariat svoje soglasje. Poprava se mora izvršiti po odobrenih natančnih načrtih. Škoda, da se pogostokrat zlasti zvoniki pri cerkvah prenavljajo tako, da se opuščajo stare značilne oblike baročnega sloga. Glede posameznosti pri popravi starejših za umetnostno zgodovino važnih cerkvenih stavb se opozarja na navod v „Laibacher Diözesanblatt“ l. 1882, str. 61.

Važno je posebno slikanje cerkva. Tudi v tem se kaj rado skazi, ako ni že naprej vse premišljeno in določeno. Slikarje je treba privaditi, da si bodo osnovali natančen načrt in da po določenem načrtu, ki se prilega dolični cerkvi, izvrše slikarijo.

Ako ni sredstev za lepo umetniško izvršitev, je bolje, da se cerkev le ukusno pobarva, brez ornamentalne ali figuralne slikarije. Zadnji čas sta bili poslikani dve cerkvi brez vednosti ordinariata in brez odobrenih načrtov, pa je delo grozno.

Opozarja se, da bi se v enakih slučajih ne moglo dovoliti pokritje stroškov iz cerkvenega imetja, ako se s slabim delom cerkev le pokvari.

III. Nova in stara notranja oprava, cerkvene posode in paramenti.

1. Najvažnejši in najodličnejši kraj v cerkvi je oltar. Zato treba tudi največje skrbi za oltar, da bo ustrezal vsem važnim liturgičnim predpisom, pa da bo tudi glede izvršitve lep ali vsaj kolikor mogoče dostojen. Novi oltarji naj se vedno tako napravljajo, da jih bo mogoče posvetiti (stipes, mensa, sepulcrum). Tudi kjer ni večjih denarnih sredstev, je mogoče pripraviti oltar za konsekracijo. Načrti za nove oltarje se morajo vedno predložiti ordinariatu v odobrenje.

Kedar se mora stara konsekrirana menza podreti, naj se pazi na grobek, v katerem so relikvije. Večkrat

je na dotični puščici zanimiv pečat, ki pokaže, kdaj je bil oltar posvečen. V grobku najdene puščice naj se izročé nepoškodovane ordinariatu.

Previdnosti je treba tudi v slučajih, kadar se dajo starejši oltarni nastavki iz baročne dobe XVII. stoletja prenoviti. To naj se ne zgodi nikdar brez vednosti ordinariata.

2. Ne le za oltar, tudi za vse druge predmete cerkvene oprave, je treba jasnega načrta, kadar se napravljajo novi ali znameniti stari popravljajo, n. pr. prižnica, spovednice, krstni kamen, cerkvene klopi, oprava zakristije, kor, orgle, nova, zlasti slikana okna. Tudi te načrte mora škofijstvo pregledati. Da je to potrebno uči vsakdanja izkušnja. Redkokrat n. pr. se dobé cerkvene klopi, ki bi bile glede mer pripravne, in vendar bi se dale napraviti dobre, čeprav preproste in čeprav je prostor omejen, ako bi se oziralo na mere, ki jih je dolgoletna izkušnja potrdila. Prav tako, ali še slabše je s spovednicami. Le malokje se dobi spovednica, ki bi bila prikladna za spovednika in za spovedence. Nadalje je paziti na lepe oltarne podobe. In takih imamo na Kranjskem prav mnogo. Tudi v tem pogledu se lahko greši, če se takozvano restavriranje lepih oltarnih slik izroči ne večjemu slikarju. Tudi nova slikana okna se ne prilegajo vselej slogu cerkve.

3. Pri mnogih cerkvah je dobiti še lepih starejših cerkvenih posod: kelihov, ciborijev, monstranc, pa tudi lepih cerkvenih oblačil. Žal, da so se ti predmeti večkrat pokvarili vsled nespretne poprave. Spoštovanje do naših prednikov, ki so darovali od svojega imetja za opravo hiše božje, naj nas nagiba, da ohranimo te predmete kolikor najdalje časa mogoče v službi cerkve. Pogostokrat se dá to doseči s previdnim prenovljenjem če so dotični predmeti poškodovani. Odločno pa se svari, da bi se tako delo oddalo brez vednosti ordinariata. Žalostna izkušnja je prav minulega leta več gg. duhovnikov izučila, kako velike previdnosti je treba, da se cerkveni krasni paramenti ne pokvarijo, in to za drag denar. Saj imamo na Kranjskem dosti pridnih umetno izobraženih rok, vnetih za čast božjo, kar kaže vsakoletna razstava cerkvenih oblačil, ki jo napravlja naša bratovščina sv. Rešnjega Telesa. V Ljubljani imamo društvo za krščansko umetnost in c. kr.

obratno strokovno šolo za umetno vezenje. Torej bo vselej lahko dobiti primerne navodila za lepša dela.

Slednjič še ta-le opomin: Večkrat se dogaja, da verniki, zlasti pri podružnicah po klučarjih, ali kak dobrotnik sami kupujejo cerkveno obleko in opravo, svetilnice, lestence in druge stvari. Gotovo je hvalevredna radodarnost dotičnih dobrotnikov in vnema soseseke za svoje podružnice. Vendar pa mora župnik ob takih prilikah svetovati, da se ne kupi ali naroči kaj takega, kar ni primerno, ali je celo drago pa ne lepo; n. pr. za majhen prezbiterij gotske cerkvice se kupi velika baročna svetilka, ki bi bila dosti velika za večjo farno cerkev. Po prijaznem pouku bodo ljudje spoznali, kaj je prav in veseli bodo, da se za njihov denar napravi res lepa, cerkve dostojna oprava.

Na podlagi predstoječih navodil se določa sledeče:

1. O nameravanem zidanju nove cerkve ali nameravani prezidavi ali popravi starejših cerkvenih stavb je sporočiti ordinariatu, ki bo dal v to potrebno dovoljenje in primeren navod. Pri večjih popravah je vedno naznaniti obseg in način nameravanega dela.

2. Načrti bodisi za novo zidavo ali za popravo pri cerkvenih stavbah, kakor tudi načrti za novo notranjo cerkveno opravo ali prenovljenje stare, se morajo brezizjemno predložiti škofijstvu, preden se delo prične. Ordinariat bo zadevo presodil in določil način prenovitve. To velja tudi za slikanje cerkva in napravo novih slikanih oken.

3. Tudi za manjša važnejša umetniška dela, ki se tičejo starejših paramentov in cerkvenih posod, je treba dovoljenja ordinariatovega.

4. Glede prodaje ali zamenjave predmetov cerkvene umetnosti veljajo določila objavljena v „Škof. Listu“ l. 1906. str. 69.

5. Gospodje dekani in arhidiaconi naj pazijo, da se bodo izvrševale te naredbe.

O kolkovanju matičnih izpiskov za železničarje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko je sporočila z dopisom z dne 4. januarja 1907, št. 47, semkaj doslovno:

Über eine aus Anlass eines konkreten Falles gestellte Anfrage des k. k. Ministeriums des Innern

hat laut Erlass desselben vom 27. Dezember 1906, Zl. 50.534, das k. k. Finanzministerium mit Note vom 9. August 1906, Zl. 15.696, mitgeteilt, dass die von den Bahnerhaltungssektionen der k. k. Staatsbahnen zum Zwecke der Evidenzhaltung

der Standesaussweise der Bahnbediensteten benötigten Matrikenauszüge die bedingte Stempelfreiheit im Sinne des T. P. 117 lit. m des Gebührengesetzes genießen.

Im Hinblick auf die Vorschrift des Punktes 5 der Vorerinnerungen zum Gebührengesetze vom 9. Februar 1850, R. G. Bl. Nr. 50, haben die Matrikenführer bei Ausstellung derartiger Matrikenscheine an der Stelle, an welcher sonst gewöhnlich die Stempelmarke angebracht wird, den Zweck der Urkunde und die Person, welcher sie zu diesem Zwecke zu dienen hat, beizusetzen.

Laut Mitteilung des k. k. Eisenbahnministeriums hat dasselbe unter den 25. September 1906, Zl. 42.381, die Veranlassung getroffen, dass die erwähnten Bahnerhaltungssektionen angewiesen werden, das Ersuchen um Ausstellung der in Rede stehenden Auszüge an die Matrikenführer schriftlich zu stellen und die übermittelten Matrikenauszüge nicht an die Bediensteten auszufolgen, sondern bei den Ausweisen zurückzubehalten.

To se častitim duhovnim pastirjem naznanja, da bi se v dotičnih slučajih po tem ravnali.

20.

Pozakonjevanje otrok.

Glede na razglas c. kr. ministrstva za notranje posle z dne 5. decembra 1904, št. 53.208, ki je bil objavljen v »Škofijskem Listu«, 1905, str. 38, se častitim župnim uradom naznanja, da ga c. kr. deželna vlada za Kranjsko ne priznava za razglašenega in se je torej treba še vedno ravnati po razglasu c. kr. ministrstva za notranje posle z dne 7. novembra 1884

št. 12.350, (Laibacher Diöcesanblatt, 1884, 112) Stranko je torej opozoriti naj se zglati s potrebnimi listinami in z dvema pričama pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu (mestnem magistratu), oziroma v tujini pri najbližjem avstrijskem zastopniku (c. kr. konzulu itd.).

21.

O pokojnini župnih upraviteljev.

Državno sodišče je izdalo zanimivo rzsodbo gledé pokojnin župnih upraviteljev.

Juri N. je bil imenovan za upravitelja župnije Posedarje v zadrski nadškofiji in je prejemal zakonito upravnino. Vsled bolezni je prosil za pokojnino, ki mu je bila dovoljena, a le kot nesamostalnemu duhovniku. Proti temu se je pritožil na državno sodišče, ki mu je ugodilo in z rzsodbo 25. aprila 1906, št. 122 določilo, da mu mora c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk nakazati pokojnino samostojnih dušnih pastirjev

in plačati zamudne obresti s 50/0. Zakon namreč ne zahteva glede pokojnine samostojnih dušnih pastirjev, da so uživali župniško kongruo, ampak le, da so bili res samostojni. Tožnik pa je bil res samostojen dušni pastir, ker mu je ordinariat izročil v oskrb župnijo. Iz okolnosti, da je tožnik župnijo samo upravljal, ne sledi, da je bil duhovni pomočnik, ker zakon ne določuje, da bi bili upravitelji smatrati za duhovne pomočnike.

22.

Poizvedbe glede opuščeni pokopališč in nagrobnih spomenikov.

Vsled dopisa c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 10. januarja 1907, št. 26.820 ex 1906 se pozivljejo oni čč. župni uradi, ki na tukajšnje naročilo, objavljeno v »Škofijskem Listu« l. 1905, str. 107, še niso

odgovorili, naj čimpreje vpošljejo svoja poročila o stanju pokopališč, oziroma nagrobnih spomenikov, ki se nahajajo v ondotnih župnijah.

23.

Slovstvo.

Leksikon občin za Kranjsko. Izdelan po rezultatih popisa ljudstva dne 31. grudna 1900. Izdala c. kr. centralna statistična komisija. Na Dunaju, 1906. Tiskala in založila c. kr. dvorna in državna tiskarna.

Namesto specialnih repertorijev, sestavljenih na podlagi ljudskega štetja l. 1880 in 1890 izdaja c. kr. centralna statistična komisija za posamezne v državnem zboru zastopane kronovine leksike, za katere so se uporabili podatki zadnjega ljudskega štetja z dne 31. dec. 1900.

Pričujoči leksikon navaja poleg občin in sel, poleg števila prebivavcev tudi cerkvene naprave, deka-

nije, župnije, podružnice, romarske cerkve in kapele, dalje šole, pošte in nabiralnice, državne urade, javne korporacije, notarje, odvetnike, dobrodelna društva nadmorsko višino posameznih krajev itd.

Cena izvodu je 10 K. Dobivajo se tudi nemški izvodi (Gemeindelexikon für Krain) po isti ceni. Župni uradi, ki ga naroče neposredno pri c. kr. dvorni in državni tiskarni na Dunaju (k. k. Hof- und Staatsdruckerei in Wien), ga dobe za 20% ceneje.

24.

Bogoslovci sprejeti v I. letnik knezo-škofijskega bogoslovnega semenišča l. 1906/7.

1. Andolšek Janez iz Sodražice,	9. Komlanec Anton iz Križevega pri Kostanjevici.	14. Petrovec Fr. iz Polh. gradca,
2. Cegnar Janez iz Stare Loke,	10. Lunder Alojzij iz Velikih Poljan,	15. Porenta Anton iz Žabnice,
3. Dolenc Janez iz Repenj,	11. Nastran Frančišek iz Vodice,	16. Rupnik Karel iz Črnega vrha nad Idrijo,
4. Drešar Janez iz Komende,	12. Ogulin Janez iz Semiča,	17. Snoj Andrej iz Št. Vida nad Ljubljano,
5. Gogala Frančišek iz Kranja,	13. Omahen Ignacij iz Št. Vida pri Zatični,	18. Tomažič Janez iz Ljubljane,
6. Gogala Jožef iz Kranja,		19. Verce Jožef iz Dobrnj.
7. Kanduč Frančišek iz Idrije,		
8. Kapš Rudolf iz Toplic,		

25.

Konkurzni razpis.

Razpisuje se vsled smrti izpraznjena stolna dekanija s kanonikatom cesarske ustanove pri stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani.

Prošnje za to prebendo so nasloviti na Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo.

Zadnji rok za vlaganje prošenj se s tem določi 15. marcij.

26.

Škofijska kronika.

Imenovan je bil č. g. Jernej Podbevšek, kapelan v Zagorju ob Savi, za soupravitelja izpraznjene župnije na Sv. Planini.

Premeščen je bil č. g. Andrej Zgaga, kapelan v Kolovratu, za župnega upravitelja na Sv. Gori.

Knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, dné 12. februarja 1907.

Corrigendum. Na str. 25, 1. št. čitaj mesto 26. Dobrava pri Kropi 13. maja — pravilno Dobrava pri Bledu.